

a pedagógiai gondolkodás tisztult alakjához eljutni. Bár megelőznők őket. Évégre érdemes lenne több oldalról fejtegetni a szakember (filológus, matematikus stb.), a pedagógus és a művelődési politikus viszonyát. Nagy szükségünk van arra, hogy nevelésünk alapkérdéseiről nyilvánosan többet, beszéljünk.

A háborúban megsérültek nevelése *W. Stern* szerint a neveléstudomány részére sok tanulsággal járhat. Ezért nem tartja elégnek, hogy csak egyes helyeken és esetleges egyéni érdeklődés vagy jóakarát következtében történjék a sérültek pedagógiai gondozása, hanem szükségesnek tartja, hogy ezt a tevékenységet valamennyi kórházban szervezzék s minél több szakember közreműködésével az itt felmerülő pedagógiai kérdésekről áttekintést szerezzünk. Nem az apró részletekre gondol, hanem a helyzettől adott különleges célokra és eljárási módokra, a sérültekkel való foglalkozás lélektani körülményeire. Ezek a «növényedek» ugyanis felnöttek, már folytattak is valamilyen foglalkozást. A lélektani szempontok alkalmazása nemcsak magát a sérültek nevelését teszi jobbbá hanem új kilátásokat nyit a lélektan számára is. Ily szempontokul *Stern* ezeket jelöli meg: *a)* Miként jelentkezik a felnőtt növendék érettebb volta akarati és értelmi tekintetben (szorgalom, önkéntes dolgozás, kitartás; figyelem, gyors és érett felfogás, nagyobb önállóság, a tanultak alkalmazására való képesség)? A nevelői eljárást miként kellett és lehetett módosítani? *b)* Miben nyilatkozott az ifjú növendékekkel szemben csekélyebb eredmény vagy nagyobb nehézség? Az ellátási díj nem csökkentette a tanulásra való kedvet? *c)* Miben nyilatkozik az életkorok (18—45 évesek) különbsége? *d)* A tanulás és gyakorlás különböző fajait hogyan fogadják? Egyeseknek ugyanis újra kell megtanulniok olyasmit, amit már tudtak (pl. a sérült agyúnak a beszélést), másoknak másféleképpen kell csinálniok valamit, mint eddig (pl. a jobb kéz helyett a bal kell használniok), egyeseknek egészen új dolgot kell megtanulniok (új fajta kereső munkát vagy pl. a megvakultnak a vakok írását) stb. *e)* Lehet-e az új pálya megválasztásában tekintetbe venni a sérültek hajlamait s hogyan lehet ezeket lélektanilag megállapítani? Végül *f)* miként hat a sérültek kedélyére az, hogy így nevelik őket, miként hat maga a foglalkozás, a munkaképesség reménysége? A *Zschr. für päd. Psych. u. exp. Päd.* 1916 : 5—6. sz. *Stern* eme cikkén kívül külön szól a vak katonák pedagógiai-lélektani kezeléséről (*L. Cohn*). Ide tartozik *Ruttmann* alapvető fejtegetése is: «A tehetség, munkabírási és pályaválasztás» címen. Ugyanő már 1915-ben szólott (u. o. 451—463.) a rokkantügy pedag. és pszich. kérdéseiről.

Jelszavak. A *Zschr. f. d. österr. Gymn.* 1916 : 3. sz. *Kemény Ferenc*nek újabb, háborús szemléjét közli. «Jelszavakkal való nevelés» címen nagy sokaságát állította össze a napjainkban szállongó nevelési jelszavaknak. Ezek tömören fejeznek ki elveket és célokat; könnyen terjednek, de éppen olyan könnyen bajt is okozhatnak, mivel az értelmezésök sokféle lehet és gyakran a fogalmat helyettesítik. *K. F.* a háború előtt közvetlenül hangoztatott nevelési jelszavakat is számba véve rámutat, hogy a háború azokat alakította, mélyítette és újabbakkal szaporította.